

POVEZANOST PERCEPCIJE MAJČINOG I OČEVOG RODITELJSKOG PONAŠANJA I ŠKOLSKOG USPJEHA KOD UČENIKA OSNOVNE ŠKOLE

Irena Sremić¹ i Majda Rijavec²

Osnovna škola Ivana Cankara, Zagreb¹
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb²

Sažetak - Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi međusobnu povezanost percepcije roditeljskog ponašanja (kroz percipiranu roditeljsku uključenost, podršku autonomiji i toplinu, posebno za majku i posebno za oca) i školskog uspjeha kod učenika sedmih i osmih razreda. Istraživanje je provedeno na uzorku od 179 učenika. Za mjerenje percepcije roditeljskog ponašanja korišten je Upitnik percepcije roditelja (Grolnick, Ryan i Deci, 1991). Kao mjere školskog postignuća korišteni su opći školski uspjeh te ocjena iz matematike i hrvatskog jezika.

Rezultati su pokazali da su sve dimenzije roditeljskoga ponašanja značajno pozitivno povezane sa svim mjerama školskog uspjeha. Varijable i majčinog i očevog roditeljskog ponašanja značajne su za opći uspjeh i uspjeh iz hrvatskog jezika, dok je za uspjeh iz matematike značajnije roditeljsko ponašanje oca, posebno njegova uključenost i podrška autonomiji.

Ključne riječi: roditeljska uključenost, roditeljska podrška autonomiji, roditeljska toplina, školski uspjeh

UVOD

Istraživanja pokazuju da je za uspješnu socijalizaciju djeteta i razvoj zdrave ličnosti temeljan odnos između roditelja i djeteta. To ne iznenađuje s obzirom da je obitelj prva društvena grupa u kojoj se dijete nalazi nakon rođenja i u kojoj stječe prva iskustva, formira stavove, razvija svoje osobne potencijale i interpersonalne odnose koji se razlikuju od svih ostalih odnosa sa članovima grupa kojima će u životu pripadati (Lacković-Grgin, 1982). Roditeljske kvalitete i sposobnosti nisu urođene već se stječu, unapređuju i oblikuju procesima učenja. Roditeljstvo se može shvatiti i kao proces koji zahtijeva prilagodbu, s

obzirom na dob i sazrijevanje i djeteta i roditelja uz trajno učenje novih vještina - komunikacije, asertivnosti, posredovanja, vođenja, upravljanja i nenasilnog rješavanja problema (Arendell, 1997).

Različiti autori definiraju roditeljski odgojni stil na donekle različit način. Tako Darling i Steinberg (1993) smatraju da je roditeljski stil karakteristika roditelja (kao dio djetetove socijalne okoline), neovisna o karakteristikama djeteta koje se razvija. Čudina-Obradović (2002) definira roditeljski stil kao zbir roditeljskih stavova prema djetetu, tj. kao emocionalnu klimu unutar koje se odvijaju različiti roditeljski postupci. Stil roditeljstva predstavlja stav koji roditelji imaju o odgoju, koriste li kazne i kako, koja će ponašanja poticati, a koja braniti, hoće li dijete biti u centru njihove obitelji ili ne. Stil roditeljstva utječe na razvoj djetetovih sposobnosti i osobina ličnosti (Benat, 2007).

Istraživanja ukazuju na to da postoje dvije temeljne dimenzije roditeljskog ponašanja (Darling i Steinberg, 1993; Peterson i Rollins, 1987), a to su emocionalnost i kontrola. Dimenzija emocionalnosti odnosi se na emocije koje roditelj doživljava i pokazuje u interakciji s djetetom. To je bipolarna dimenzija gdje je emocionalna toplina na jednom kraju dimenzije, a emocionalna hladnoća na drugom. Emocionalno topli roditelji prihvaćaju svoju djecu, pružaju im podršku, razumijevanje, pažnju i brigu. Od tehnika discipliniranja koriste objašnjenja, ohrabrivanja i pohvale. Emocionalno hladni roditelji zanemaruju svoje dijete, neprijateljski su raspoloženi prema njemu, odbacuju ga, kritiziraju i kažnjavaju.

Dimenzija kontrole također je bipolarna. Postupci intenzivne kontrole djetetovog ponašanja su na jednom kraju dimenzije, dok su na drugom postupci slabe kontrole. Roditelji koji primjenjuju intenzivnu kontrolu strogo nadziru djetetovo ponašanje i paze da se dijete pridržava pravila koja su oni postavili. Roditelji koji koriste slabu kontrolu postavljaju malo pravila i manje nadziru ponašanje djeteta. Istraživanja su pokazala da roditeljska ponašanja s oba pola dimenzije kontrole mogu biti rizični faktori po razvoj djeteta. Prejaka kontrola djetetovog ponašanja može dovesti do ovisnosti, submisivnog ponašanja, smanjenja motivacije za postignućem, te do potisnutog neprijateljstva. Preblaga kontrola za posljedicu može imati agresivno i nedosljedno ponašanje (Becker, 1964; Vander-Zanden, 1993).

Slijedeći koncepciju roditeljskih odgojnih stilova Grolnick, Ryan i Deci (1991) su predložili koncept optimalnog roditeljskog konteksta koji uključuje podržavanje autonomije, uključenost i emocionalnu toplinu. Oni su umjesto dimenzije roditeljske kontrole predložili dimenzije podržavanja autonomije i uključenosti.

Istraživanja su pokazala da roditeljsko naglašavanje poslušnosti, udovoljavanja zahtjevima roditelja i korištenje tehnika moći navodi djecu da budu manje društvena (Baldwin, 1955), neprijateljski raspoložena (Hoffman, 1960),

tjeskobna, nedruštvena (Baumrind, 1967) i neprilagođena (Schaefer, 1965). Pretpostavka je da će roditelji s visokim podržavanjem autonomije dopustiti vlastitoj djeci da razviju osjećaj o sebi kao uzroku vlastitog ponašanja, promovirajući tako veću autonomiju i veću percepciju kompetentnosti.

Nekoliko istraživanja je pružilo dokaze o utjecaju druge dimenzije ovog modela, uključenosti. Na primjer, otkriveno je da su visoke razine uključenosti povezane s kompetencijom i motivacijom za postignućem (Pulkkinen, 1982), a niske s neposluhom i agresijom (Hatfield, Ferguson, i Alpert, 1967). Nadalje, Gordon, Nowicki i Wickern (1981) otkrili su povezanost majčine uključenosti i unutarnjeg lokusa kontrole, a Stevenson i Baker (1987) su uočili pozitivnu povezanost između roditeljske uključenosti u školske aktivnosti i dječje uspješnosti u školi. Na temelju ovih otkrića pretpostavka je da će se djeca vrlo uključenih roditelja osjećati kompetentnija, imati veću samokontrolu, te neovisnije akademske motivacijske orijentacije nego djeca s manje uključenim roditeljima.

U istraživanju koje su proveli Grolnick i Ryan (1989) otkriveno je da su djeca roditelja, koji su ocijenjeni kao roditelji koji snažno podupiru autonomiju, pokazala veću kompetentnost. Također su imala bolju samokontrolu te manje probleme u prilagodbi u školi od djece roditelja koji su ocijenjeni kao vrlo kontrolirajući. Osim toga pokazali su da je majčina uključenost povezana s većom samokontrolom djeteta, većom kompetencijom i manjim problemima u prilagodbi ocijenjenima od strane učitelja.

Kako su neka istraživanja ukazala na različitu ulogu majčinog i očevog roditeljskog ponašanja (Lamb, 1997; Rohner, 1998), cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između percepcije majčinog i očevog roditeljskoga ponašanja (podržavanja autonomije, uključenosti i emocionalne topline) i općeg školskog uspjeha te ocjena iz hrvatskog jezika i matematike.

METODA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 179 učenika viših razreda (sedmi i osmi razred) dvije osnovne škole, OŠ Antuna Gustava Matoša iz Zagreba i OŠ Velika Mlaka iz Velike Mlake. U ispitivanju je sudjelovalo 100 djevojčica i 79 dječaka.

Instrumenti

Uпитник percepcije roditelja (*Children's Perceptions of Parents Scale*, Grolnick, Ryan i Deci, 1991) mjeri stupanj u kojem roditelji pružaju optimalan

roditeljski kontekst. Upitnik se odnosi na učeničku percepciju majčine i očeve podrške autonomiji, uključenosti i topline. Tvrdnje se procjenjuju na skali Likertova tipa od 1 do 5 (1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

Skala uključuje tri subskale; percipirana roditeljska uključenost (primjer – *Moj/a otac/majka provodi mnogo vremena sa mnom*), percipirana roditeljska podrška autonomiji (*Moj/a otac/majka mi dopušta da odlučujem samostalno*) i percipirana roditeljska toplina (primjer - *Moj/a otac/majka me prihvaća i voli onakvog kakav jesam*), posebno za majku i posebno za oca.

Učenici su na ljestvici od 1 do 5, označili svoj opći uspjeh te ocjenu iz hrvatskoga jezika i matematike na polugodištu.

REZULTATI

Kako bismo utvrdili pouzdanost korištenih instrumenata izračunati su koeficijenti unutarnje konzistencije (Cronbachov α koeficijent) za 6 skala na Upitniku percepcije roditelja. Koeficijenti su prikazani u Tablici 1.

Tablica 1. Koeficijenti pouzdanosti korištenih instrumenata

	Cronbachov α koeficijent
Majčina toplina	0,72
Majčino uključivanje	0,75
Majčina podrška autonomiji	0,62
Očeva toplina	0,72
Očevo uključivanje	0,79
Očeva podrška autonomiji	0,65

Tablica 2. Osnovni statistički parametri za varijable percepcije roditelja i školskog uspjeha

	N	Min.	Maks.	M	SD
<i>Percepcija roditelja:</i>					
Majčina toplina	176	1,80	5,00	4,35	0,65
Majčino uključivanje	175	1,43	5,00	4,16	0,70
Majčina podrška autonomiji	176	2,20	5,00	3,83	0,68
Očeva toplina	173	2,00	5,00	4,24	0,67
Očevo uključivanje	173	1,43	5,00	3,90	0,77
Očeva podrška autonomiji	173	1,80	5,00	3,65	0,57
<i>Školski uspjeh:</i>					
Opći uspjeh	179	1,00	5,00	4,14	0,97
Hrvatski jezik	179	1,00	5,00	3,69	1,11
Matematika	179	1,00	5,00	3,72	1,16

Unutarnja pouzdanost skala kreće se od 0,65 do 0,79 što su prihvatljive vrijednosti. U američkim istraživanjima pouzdanost se kretala od 0,58 do 0,72 (Grolnick, Deci i Ryan, 1991). Iz skale percipirane majčine i očeve podrške autonomiji izbačene su dvije čestice (tvrdnje pod rednim brojevima 2 i 13) a za skale percipirane majčine i očeve topline također dvije čestice (tvrdnje pod rednim brojevima 20 i 21) zbog niskih korelacija sa ukupnim rezultatom.

U Tablici 2. prikazan je broj ispitanika (N), minimalni i maksimalni rezultati, aritmetičke sredine (M) i standardne devijacije (SD) za varijable percepcije roditelja, općega školskog uspjeha i uspjeha iz hrvatskog jezika i matematike.

Povezanost između ispitivanih varijabli

Iz priložene matrice interkorelacija u Tablici 3. vidljivo je da postoji statistički značajna povezanost između svih ispitivanih varijabli.

Sve varijable roditeljskoga odgojnog stila *Majčina toplina*, *Majčino uključivanje*, *Majčina podrška autonomiji*, *Očeva toplina*, *Očevo uključivanje* i *Očeva podrška autonomiji* značajno su međusobno pozitivno povezane.

Sve varijable školskog uspjeha međusobno su pozitivno povezane.

Razlike u ispitivanim varijablama između učenika različitog školskog uspjeha

Kako je distribucija rezultata općeg školskog uspjeha, te ocjena iz hrvatskog jezika i matematike izrazito asimetrična nije mogla biti provedena regresijska analiza s ciljem da se odredi doprinos pojedinih varijabli. Stoga su učenici podijeljeni u dvije grupe: oni s odličnim općim uspjehom (odličnom ocjenom) i ostali pa su onda izračunate razlike u ispitivanim varijablama između te dvije grupe.

Razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnom ocjenom iz hrvatskog jezika i ostalih učenika

U Tablici 4. prikazane su razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnom ocjenom iz hrvatskog jezika i ostalih učenika.

Kao što se u Tablici 4. može vidjeti postoji nekoliko značajnih razlika između odličnih učenika i ostalih. Odlični učenici percipiraju majku kao više uključenu u njihov odgoj i imaju veću njezinu podršku. Isto se odnosi i na oca.

Razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnom ocjenom iz matematike i ostalih učenika

U Tablici 5. prikazane su razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnom ocjenom iz matematike i ostalih učenika.

Tablica 3. Matrica interkorelacija ispitivanih varijabli

VAR	TOPLM	UKLJM	PODRM	TOPLO	UKLJO	PODRO	HJ	MAT	OUSPJ
TOPLM	1,000								
UKLJM	0,713**	1,000							
PODRM	0,529**	0,580**	1,000						
TOPLO	0,642**	0,630**	0,577**	1,000					
UKLJO	0,435**	0,598**	0,490**	0,667**	1,000				
PODRO	0,274**	0,352**	0,560**	0,487**	0,559**	1,000			
HJ	0,127	0,246**	0,320**	0,256**	0,300**	0,378**	1,000		
MAT	0,076	0,198**	0,267**	0,249**	0,314**	0,374**	0,813**	1,000	
OUSPJ	0,172*	0,291**	0,331**	0,303**	0,313**	0,370**	0,813**	0,788**	1,000

** p < 0,01, * p < 0,05

Tumač korištenih kratica varijabli u matrici interkorelacija u Tablici 3.

VAR - *Varijable*TOPLM - *Majčina toplina*UKLJM - *Majčino uključivanje*PODRM - *Majčina podrška autonomiji*TOPLO - *Očeva toplina*UKLJO - *Očevo uključivanje*PODRO - *Očeva podrška autonomiji*HJ - *Uspjeh iz hrvatskoga jezika na kraju prvoga polugodišta*MAT - *Uspjeh iz matematike na kraju prvoga polugodišta*OUSPJ - *Opći uspjeh na kraju prvoga polugodišta*

Tablica 4. Broj ispitanika (N), aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) i vrijednosti t-testa kod učenika s odličnim uspjehom iz hrvatskog jezika i ostalih učenika

Uspjeh iz hrvatskog jezika						
	Grupa	N	M	SD	t-test	p
Majčina toplina	Ostali	124	4,32	0,65	-1,20	0,231
	Odlični	52	4,45	0,62		
Majčino uključivanje	Ostali	123	4,08	0,69	-2,18	0,030
	Odlični	52	4,33	0,68		
Majčina podrška autonomiji	Ostali	124	3,74	0,66	-2,92	0,004
	Odlični	52	4,06	0,68		
Očeva toplina	Ostali	123	4,19	0,68	-1,69	0,093
	Odlični	50	4,38	0,67		
Očevo uključivanje	Ostali	123	3,79	0,75	-2,88	0,004
	Odlični	50	4,16	0,77		
Očeva podrška autonomiji	Ostali	123	3,71	0,74	-3,47	0,001
	Odlični	50	4,13	0,65		

Tablica 5. Broj ispitanika (N), aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) i vrijednosti t-testa kod učenika s odličnim uspjehom iz matematike i ostalih učenika

Uspjeh iz matematike						
	Grupa	N	M	SD	t-test	p
Majčina toplina	Ostali	117	4,38	0,65	0,78	0,43
	Odlični	59	4,30	0,65		
Majčino uključivanje	Ostali	116	4,15	0,68	-0,23	0,81
	Odlični	59	4,17	0,72		
Majčina podrška autonomiji	Ostali	117	3,77	0,69	-1,74	0,84
	Odlični	59	3,96	0,67		
Očeva toplina	Ostali	116	4,24	0,68	-0,71	0,94
	Odlični	57	4,25	0,68		
Očevo uključivanje	Ostali	116	3,82	0,75	-1,93	0,05
	Odlični	57	4,06	0,80		
Očeva podrška autonomiji	Ostali	116	3,75	0,77	-2,13	0,03
	Odlični	57	4,00	0,64		

U Tablici 5. vidljive su dvije varijable koje značajno razlikuju odlične učenike od ostalih. Odlični učenici percipiraju oca kao više uključenog u njihov odgoj i imaju veću njegovu podršku autonomiji.

Tablica 6. Broj ispitanika (N), aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) i vrijednosti t-testa kod učenika s odličnim općim uspjehom i ostalih učenika

Opći uspjeh						
	Grupa	N	M	SD	t-test	p
Majčina toplina	Ostali	101	4,32	0,69	-0,86	0,39
	Odlični	75	4,40	0,58		
Majčino uključivanje	Ostali	100	4,05	0,73	-2,46	0,015
	Odlični	75	4,31	0,62		
Majčina podrška autonomiji	Ostali	101	3,69	0,67	-3,15	0,002
	Odlični	75	4,02	0,65		
Očeva toplina	Ostali	100	4,20	0,70	-1,01	0,31
	Odlični	73	4,31	0,65		
Očevo uključivanje	Ostali	100	3,76	0,74	-2,66	0,008
	Odlični	73	4,08	0,79		
Očeva podrška autonomiji	Ostali	100	3,67	0,77	-3,40	0,001
	Odlični	73	4,05	0,63		

Razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnim općim uspjehom i ostalih učenika

U Tablici 6. prikazane su razlike u ispitivanim varijablama između učenika s odličnim općim uspjehom i ostalih učenika.

U Tablici 6. može se vidjeti da četiri varijable značajno razlikuju odlične učenike od ostalih. Odlični učenici percipiraju majku kao više uključenu u njihov odgoj i imaju veću njezinu podršku autonomiji. Isto se odnosi i na oca.

RASPRAVA

Sukladno tvrdnji Paulsona i Spute (1996) da je postignuće djece više povezano sa njihovom vlastitom percepcijom roditeljstva nego s onim što roditelji misle kako se ponašaju kod kuće proizlazi i prvi problem a to je ispitati povezanost varijabli percepcije majčinog i očevog roditeljskoga ponašanja i školskog uspjeha učenika sedmih i osmih razreda.

Ranija su istraživanja bila uglavnom usmjerena prema ispitivanju odnosa majke i djeteta. Pritom su zanemarivao jedinstven i ponekad različit utjecaj majki i očeva na dječje funkcioniranje (Bean, Bush, McKenry i Wilson, 2003). Rezultati nekoliko dosadašnjih istraživanja pokazuju da očevi također imaju utjecaj na svoju djecu kao i majke te da roditeljski stilovi majke i oca postaju sve sličniji (Clausen, 1996). Benat (2009) navodi da očevi pristupaju djeci na drugačiji način nego majke. Čak i očevi koji preuzimaju većinu brige za dijete, čine to na drugačiji način od majki.

Istraživači su upozorili da nije dovoljno da očevi žive uz djecu, nego je potrebno da se aktivno uključe u život djeteta. Rezultati istraživanja (Nettle, 2008). pokazuju da djeca čiji su očevi proveli više vremena družeći se s njima imaju viši kvocijent inteligencije, kao i da se lakše snalaze u socijalnim kontaktima. Podaci upućuju na zaključak da je za djecu vrlo korisno ako u njihovu odgoju sudjeluju oba roditelja jer tako lakše razvijaju inteligenciju i prilagodljivost koja će im kasnije dobro doći u životu

Roditeljsko ponašanje i ocjena iz hrvatskog jezika

Rezultati provedenih analiza pokazuju da je ocjena iz hrvatskog jezika značajno pozitivno povezana s majčinom uključenosti, majčinom podrškom autonomiji, očevom uključenosti i očevom podrškom autonomiji.

Također je utvrđeno da postoje razlike između učenika s odličnom ocjenom iz hrvatskog jezika i ostalih učenika u tim istim varijablama. Učenici s odličnom ocjenom iz hrvatskog jezika percipiraju majku kao više uključenu u njihov odgoj i imaju veću njezinu podršku nego ostali učenici. Isto se odnosi i na oca.

Takvi rezultati vjerojatno proizlaze iz toga što roditelji procijenjeni kao više uključeni u odgoj djece, od malena s djecom više razgovaraju, čitaju i pričaju im priče, a to je izvrstan oblik učenja. Redovito čitanje priča vodi i do dobrog govorenja materinjeg jezika. Dijete čuje iste riječi, rečenice i fraze, uči koristiti se riječima na pravilan način i u pravilnom kontekstu, a to utječe na usvajanje pravila materinjeg, u ovom slučaju hrvatskoga jezika. Roditelji percipirani kao podržavajući pokazuju naglašeno zanimanje za odgojno-obrazovni razvoj svog djeteta te ohrabruju njegove obrazovne napore.

Roditeljsko ponašanje i ocjena iz matematike

Rezultati pokazuju da je uspjeh iz matematike značajno pozitivno povezan s očevom uključenosti i očevim podržavanjem autonomije djeteta. Također su utvrđene značajne razlike između odličnih i ostalih učenika iz matematike u tri varijable: očeva uključenost, očeva podrška autonomiji i majčina podrška autonomiji. Odlični učenici percipiraju oca kao više uključenog u njihov odgoj i imaju veću njegovu podršku autonomiji. Oni također percipiraju da majka daje više podrške njihovoj autonomiji.

Zašto uključenost i podrška oca imaju veći utjecaj na uspjeh iz matematike od varijabli majčinog ponašanja? Možemo pretpostaviti da je odgovor u većoj očevoj uključenosti u aktivne socijalne igre s djecom (Maccoby i Martin, 1983). Brojni autori ističu osnovnu odliku suradničkog učenja koje se shvaća kao oblik socijalnog učenja kod kojeg dolazi do izražaja učenje putem zajedničke rasprave u grupi, diskusije, dogovaranja i pregovaranja te međusobne suradnje. Razmjena ideja s drugom djecom može pomoći djetetu da preispita

vlastite ideje. “Iz tog je razloga konfrontiranje vršnjaka od presudne važnosti za razvoj logičkomatematičke spoznaje” (prema Kamii, 1992). Suradničko učenje, učenje u interakciji s vršnjacima i odraslima je dominantan način učenja male djece i u suvremenim metodičkim pristupima mu se poklanja sve veće značenje (Marendić, 2009).

Neka istraživanja su pokazala neočekivan rezultat većeg utjecaja očevo autoritativnog stila odgoja na optimizam adolescenata nego majčinog. Slični rezultati dobiveni su i za varijable poput akademske uspješnosti, samopoimanja i psihopatologije kod djece (Lamb, 1997; Rohner, 1998). Ovakva istraživanja pokušavaju identificirati relativni doprinosi majčinog nasuprot očevo odgojnog stila u pogledu razvoja djeteta (Baldwin, McIntyre i Hardaway, 2007).

Roditeljsko ponašanje i opći školski uspjeh

Rezultati provedenih analiza (Tablica 4.) pokazuju da je opći školski uspjeh značajno povezan s četiri varijable *Majčino uključivanje* ($r=0,29$), *Majčina podrška autonomiji* ($r=0,33$), *Očeva podrška autonomiji* ($r=0,37$), i *Očevo uključivanje* ($r=0,31$).

Iz Tablice 6. vidljivo je da postoje razlike između odličnih i ostalih učenika u četiri varijable *Majčino uključivanje* ($t=-2,46$, $P=0,015$), *Majčina podrška autonomiji* ($t=-3,15$, $P=,002$), *Očeva podrška autonomiji* ($t=-3,40$, $P=0,001$) i *Očevo uključivanje* ($t=-2,66$, $P=0,008$).

Istraživanje iz 1989. godine Grolnickove i Ryana navodi povezanost nekih roditeljskih varijabli (majčine podrške i uključenosti, te očeve podrške) i školskog uspjeha. Rezultati pokazuju da roditeljske varijable pokazuju stanovitu povezanost sa školskim uspjehom, iako se ta povezanost razlikuje u svakom istraživanju, upućujući u nekim istraživanjima na značajnu, a u drugim istraživanjima na neznačajnu povezanost (Goldin, 2007).

Iz rezultata da majčina i očeva toplina nisu značajno povezani sa školskim uspjehom možemo zaključiti da bi dijete razvilo radne navike potreban je nadzor nad njegovim ponašanjem. Koliko je god važno da dijete osjeti da je voljeno i prihvaćeno, ono mora razumjeti i pravila ponašanja, te vjerovati da će roditelji zahtijevati da se ona poštuju. Ovo istraživanje ukazuje da su za školski uspjeh važniji roditeljsko uključivanje i podržavanje autonomije nego toplina.

Wentzel (1993) navodi da su adolescenti koji roditeljski odgoj smatraju autoritativnim samouvjereniji kad je u pitanju njihova samoeфикаsnost u području učenja, imaju razvijenu ciljnu orijentaciju na znanje i manje je vjerojatno da će posustati u školi. U nošenju sa zahtjevima u školi primjenjuju fleksibilnije strategije suočavanja. Adolescenti čiji roditelji imaju ovakav odgojni stil imaju i najmanji rizik od akademskog neuspjeha. Nadalje, autoritativni roditeljski odgoj čini se djeluje kao zaštitni faktor jer čak kada ovi učenici ne

uspijevaju u svom akademskom radu, imaju manje rizičnih obilježja nego takvi učenici čiji roditelji imaju neki drugi odgojni stil.

Brojna su istraživanja potvrdila pozitivnu ulogu visoke razine emocionalnosti i podrške za visoko djetetovo postignuće. Na uzorku učenika slične dobi utvrđeno je da posredničku ulogu između obiteljskoga i školskoga konteksta i učeničkoga postignuća imaju učeničke procjene osobne kompetentnosti. Razvoj podržavajućeg i toplog, brižnog odnosa između roditelja i djeteta može biti prvi korak u jačanju učeničke percepcije vlastitih sposobnosti i poboljšavanju njegova razumijevanja okoline učenja (Marchant, Paulson i Rothlisberg, 2001).

Djeca iz obitelji s nejasnim i nekonzistentnim pravilima ili iz autoritarnih obitelji, često su procijenjena od strane nastavnika kao manje ustrajna, slabije motivirana i manje zadovoljna svojim školskim radom. Ti su nalazi u skladu s nekim ranijim nalazima (Bronstein i sur., 1992; Dornbusch i sur., 1987; Gronlick i Ryan, 1989; Steinberg, Elmen i Mounts, 1989, kao i s izvornim Baumrindinim nalazom (1967, 1971) (sve prema Ginsburg i Bronstein, 1993), koji pokazuju da su djeca iz permisivnih i autoritarnih obitelji manje neovisna i imaju slabiji uspjeh u školi u odnosu na djecu čiji su roditelji demokratičniji.

S obzirom da smo dobili rezultate povezanosti dječje percepcije roditeljskog ponašanja i školskog uspjeha, u budućim istraživanjima trebalo bi ispitivati povezanost percepcije učitelja sa školskim uspjehom djece u nižim razredima osnovne škole te povezanost procjene vlastitog ponašanja majke i oca prema djetetu i školskog uspjeha. Tako bi se dobio bolji uvod u međusobne odnose ovih varijabli.

R. Deutcher i M. Ibe (Lewis Center for Educational Research, Apple Valley, California) provele su tijekom školske godine 2002./03. istraživanje o povezanosti između roditeljske uključenosti, motivacije učenika i školskog uspjeha. Istraživanje je obuhvatilo različite vrste uključenosti – dobrovoljna uključenost roditelja u školske aktivnosti, pomaganje djetetu u obavljanju školskih obveza kod kuće, razgovore s učiteljima i osobljem u školi, redovito praćenje rezultata učenika itd. Rezultati istraživanja pokazali su da je svaki oblik roditeljske uključenosti povećavao motivaciju za učenje, rad i bavljenje školskim obvezama kod djeteta, te da su učenici čiji su roditelji pokazali interes za njihovo učenje i rad postizali bolje rezultate i tražili dodatne izvore znanja.

John H. Wherry je 2003. g. istražio utjecaj roditeljske uključenosti na školski uspjeh učenika, te došao do zaključaka da učenici čiji roditelji sudjeluju i u njihovim školskim obvezama i životu škole lakše svladavaju gradivo, pokazuju veći interes, prelaze iz nižeg u viši razred bez poteškoća, redovito pohađaju nastavu, imaju bolje razvijene socijalne vještine, nisu problematičnog ponašanja, dobro se prilagođavaju školskoj sredini, završavaju školu i nastavljaju obrazovanje.

LITERATURA

- Arendell, T. (1997.). A Social Constructionist Approach to Parenting, In: *Cintemporary, Parenting*; Terry Arendell (Ed.) Sage Publications.
- Baldwin, A.L. (1955.). *Behavior and development in childhood*. Hinsdale, IL: Dryden Press.
- Baldwin, D.R., McIntyre A., Hardaway E. (2007.). Perceived parenting styles on college students' optimism. *College Student Journal*.
- Baumrind, D. (1967.). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.
- Bean, R.A., Bush, K.R., McKenry, P.C., Wilson, S.M. (2003.). The impact of parental support, behavioral control, and psychological control on academic achievement and self esteem of African American and European American adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 18 (5): 523-541.
- Benat, G. (2009.). Utjecaj očeva na razvoj i odgoj djeteta. <http://www.skole.hr> 20.02.2009.
- Clausen, S.E. (1996.). Parenting styles and adolescent drug use behaviours. *Childhood*, 3 (3): 403-414.
- Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2002.). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. Izvorni znanstveni članak, Zagreb
- Darling, N., Steinberg, L. (1993). Parenting Style as Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin*. 113, 3, 487-496
- Ginsburg, G.S., Bronstein, P. (1993.). Family Factors Related to Children's Intrinsic/Extrinsic Motivational Orientation and Academic Performance. *Child Development*, 64, 1461-1474
- Goldin, T. (2007.). Povezanost akademske samoregulacije, učeničke percepcije roditelja i školskog uspjeha. Diplomski rad. Zagreb.
- Grolnick, W.S., Ryan, R.M. (1989.). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81, 143-154.
- Grolnick, W.S., Ryan, R.M., Deci, E.L. (1991.). The inner resources for school performance: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*, 83, 508-517.
- Gordon, D., Nowicki, S., Wickern, F. (1981.). Observed maternal and child behavior in a dependency-producing task as a function of children's locus of control orientation. *Merrill-Palmer Quarterly*, 27, 43-51.
- Hatfield, J.S., Ferguson, L.R., Alpert, R. (1967.). Mother-child interaction and the socialization process. *Child Development*, 38, 365-414.
- Hoffman, M.L. (1960.). Power assertion by the parent and its impact on the child. *Child Development*, 31, 129-143.
- Lacković- Grgin, K. (1982.). Roditeljski stil rukovođenja i socijalno ponašanje učenika. Sažetak doktorskog rada. *Primijenjena psihologija*, 1 – 4, 74-76.
- Maccoby, E.E., Martin, J.A. (1983.). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen i E. M. Hetherington. *Handbook of child psychology: 4. Socialization, personality, and social development (4. ed.)*. New

York: Wiley.

- Marchant, G.J., Paulson, S.E., Rothlisberg, B.A. (2001.). Relations of Middle School Students' Perceptions of Family and School Contexts with Academic Achievement, *Psychology in the Schools*, 38 (6): 505-519.
- Marendić, Z. (2009.). Teorijski okvir razvoja matematičkih pojmova u dječjem vrtiću. *Metodika 18* Vol. 10, 1, 129-141. Stručni rad.
- Nettle, D. (2008.). Why do some dads get more involved than others? Evidence from a large British cohort. *Evolution and Human Behavior*. Vol 29, 6, 416-423.e1
- Paulson, S.E. , Sputa C.L. (1996.). Patterns of Parenting During Adolescence Perceptions of Adolescents and Parents. *Adolescence*. 31(122). 369-381.
- Peterson, G.W., Rollins, B.C. (1987.). Parent – child socialization. In M.B. Sussman i S.U. Steinmetz (Eds.), *Handbook of marriage and the family*, 471-507. New York: Plenum
- Pulkkinen, L. (1982.). Self-control and continuity from childhood to adolescence. In P.B. BaRes, i O.G. Brim (Eds.), *Life span development and behavior* (Vol. 4, 63-105). San Diego, CA: Academic Press.
- Rohner, R.P. (1998.). Father love and child development: History and current evidence. *Current Directions in Psychological Science*, 7, 157-161.
- Schaefer, E.S. (1965.). Children's reports of parental behavior: An inventory. *Child Development*, 36, 417-424.
- Stevenson, D.L., Baker, D.P. (1987.). The family-school relation and the child's school performance. *Child Development*, 58, 1348- 1357.
- Vander – Zanden, J.W. (1993.). Human development (5th ed.). New York: McGraw – Hill.
- Wentzel, K.R. (1993.). Motivation and achievement in early adolescence: the role of multiple classroom goals. *Journal of early adolescence*, 13,(1),4-20.

RELATIONSHIP BETWEEN PERCEPTION OF MOTHERS AND FATHERS PARENTAL BEHAVIOUR AND ACADEMIC ACHIEVEMENT

Ivana Sremić and Majda Rijavec

***Summary** - The aim of the study was to assess the relationship between perception of parenting behaviour (through perceived parental involvement, support and warmth, separately for mother and father) and school achievement for seventh-graders and eighth-graders. Research was conducted on a sample of 179 elementary school students at two elementary schools. Children's Perceptions of Parents Scale (Grolnick, Ryan and Deci, 1991) was used to assess the perception of parenting behaviour. Measures of school achievement included general school success and grades in mathematics and Croatian language.*

The results showed that all dimensions of parental behaviour were significantly positively related to all the measures of school achievement.

All dimensions of both mother's and father's parental behavior were significant for general school success and grade in Croatian language, while the grade in mathematics was more related to father's parental behavior, especially to his involvement and autonomy support.

Key words: *parental involvement, parental support, parental warmth, academic achievement*